

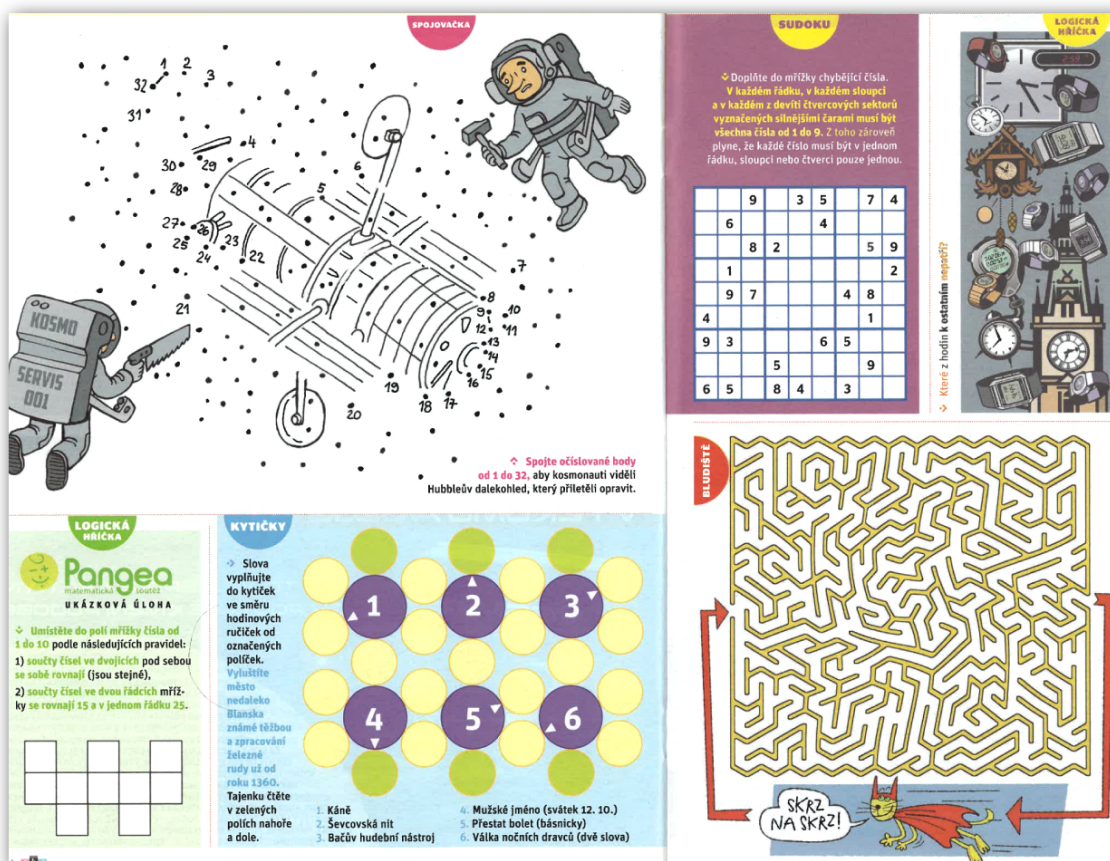
Listujeme časopisem...

jsme rádi, že naši knihovnu navštěvujete a že se tu někdy zastavíte třeba jen proto, abyste si zkrátili čas, kdy čekáte na autobus nebo na kroužek. To je přesně ta pravá chvíle, kdy vám může přijít vhod zajímavý časopis.

I. Nabídka časopisů v naší knihovně je opravdu pestrá.

2. Lámete si rádi hlavu? Časopisy jsou plné hlavolamů, bludišť a křížovek.

3. Zajímáte se o historii a vynálezy?

VĚDA A VESMÍR

Tajemství nejžhavější hvězdy naší galaxie CO ODHALILA NA SLNCI SONDA SOLAR ORBITER?

Slunce. Žhavá koule produkující obrovské množství energie, díky které může být naše planeta skutečně ideálním místem pro život. Už po staletí se lidé snaží na Slunci zjistit víc, v posledních desetiletích s tím vydatně pomáhají především sondy vyslané přímo do vesmíru.

Patří-li po prvních zmínkách o ohněm pozorování Slunce by té přívělo do starověku. Činy nebo do Asýrie, ze které pochází první písemné záznamy o pozorování zatmění Slunce. To už se začali mnozí badatelé zabývat tím, co to Slunce vlastně je, jak funguje a kde se v tom širém vesmíru nachází. Zatímco Aristoteles hlásil, že objekty vřetě Slunce obíhají kolem Země, třeba takový Aristarchos ze Samu už ve 3. století před naším letopočtem tvrdil opak. Tedy že Země ve skutečnosti obíhá kolem Slunce. Jeho teorie však definitivně převládla až o mnoho stovek let později.

Klíčový byl dalekohled
Na další velké objevy týkající se Slunce bylo potřeba počkat do doby, kdy vznikl dalekohled. Jeden takový umožnil, že si v březnu 1611 všiml německý farář a astronom Johannes Fabricius zvláštní černé skvrny na slunečním kotouči. V dalších letech už bylo jasné, že jde o nový objev. Ovšem až o mnoho let později se zjistilo, že tyto sluneční skvrny jsou ve skutečnosti místy na povrchu Slunce, kde je díky magnetickému poli nižší povrchová teplota, než jakou má okolí. Od té doby už poznatku o Slunci rychle přibývalo. Pomohly s tím i nové teorie o fungování vesmíru: především Newtonův gravitační zákon a Keplerovy zákony popisující pohyby planet kolem Slunce.

Z čeho se skládá?
Ačkoli v 19. století došlo na poměrně velké posuny (především v oblasti zkoumání slunečního světla), zásadní nové poznatky přivešlo až 20. století. Díky novým technologiím se podařilo určit chemické složení Slunce a v roce 1938 se poprvé objevila teorie, že za energii, kterou Slunce vyzařuje, stojí ve skutečnosti termojaderná reakce, při které mění neuvěřitelnou rychlostí vodík na helium, což vytváří do okolí slnou energii v podobě elektromagnetického záření.

První sondy
Po druhé světové válce zaznamenal velký boom kosmický výzkum, který dal lidstvu také nové možnosti zkoumání Slunce. V prosinci 1974 tak k hvězdě zamilila historicky první 370 kilogramů vážící sonda Helios 1, následovaná v dalších letech sondami Helios 2 a ISEE-3. Přístroje, kterými byly vybaveny, zkoumaly složení Slunce, sluneční vítr a řadu procesů, které se Sluncem souvisí. To byl však teprve začátek. Další sondy zamířily ke Slunci v 90. letech a do třetice po roce 2000. Zatím poslední, a podle mnoha lidí vůbec nejpokročilejší, sonda pak odstartovala začátkem roku 2020. Co na ní bylo tak výjimečného?

Evropská mise
Solar Orbiter. Tak zni název sondy, která se před pár lety stala jedním

Přístrojový analyzátor Solar Orbiter EAS je součástí průzkumné sondy.

Helium, což vytváří do okolí slnou energii v podobě elektromagnetického záření.

Slunce a v roce 1938 se poprvé objevila teorie, že za energii, kterou Slunce vyzařuje, stojí ve skutečnosti termojaderná reakce, při které mění neuvěřitelnou rychlostí vodík na helium, což vytváří do okolí slnou energii v podobě elektromagnetického záření.

Jakou funkci plní tzv. tabulové ohně, které přístroje zaznamenaly, to vědci zkoumají.

12 Junior

TÉMA ČÍSLO

12 nejslavnějších OBJEVITELSKÝCH VÝPRAV

Historie skrývá nespočet neuvěřitelných příběhů, lidských osudů i velkých událostí. Objevitelské výpravy k nim bezesporu patří. Umožňují nám nahlédnout do příběhů nesmírné odvahy vydat se do míst, o nichž není známo, co všechno ukrývají. Cestovatelé objevovali neznámá místa naší planety a přinášeli nám fantastická svědectví o tom, co všechno naše Země skrývá. Přinášíme vám výběr těch největších výprav, které přepsaly dějiny.

Chán Kublaj je tak nadšen, že ho jen nerad propouští ze svých služeb.
Zajímavost: Po návratu domů padne Marco Polo do zajetí a téměř rok pobývá v janovském vězení. Se svým spoluzachráněním využije čas k sestavení díla, které vejde do dějin jako „Milioni“. Cestopisné dílo o Asii obsahující množství poznatků o vzdálených krajích. Je vůbec prvním, kdo takovou cestu dokázal zmapovat.

1 Cesta do Číny
OBJEVITEL: Marco Polo
ŽIVOTNÍ DATA: 1254–1324
MÍSTO: Peking a další čínské provincie

Cestovatelé sklonu zdědili po svých otci, který se svým bratrem cestoval po Asii, když byl Marco ještě malým chlapcem. Druhá společná výprava již se synem počítá. Trojice vyrazí roku 1271 z Benátky a putuje přes Persii, Bagdad až do Hormuzu. Zde potkává kupce s koženými perly a hedvábím. Vydávají se přes Afghánistán a pouť Gobi až do sídla mongolského chána Pekingu. Ten si Marca Pola rychle oblíbí. Tráví u něj celkem 17 let věrných služeb.

2 Obeplutí mysu Dobré naděje
OBJEVITEL: Bartolomeo Diaz
ŽIVOTNÍ DATA: 1450–1500
MÍSTO: Mys Dobré naděje a africké pobřeží

Slavná rodina mořeplavců, již je Bartolomeo Diaz členem, proniká čím dál jižněji kolem afrického pobřeží. Bartolomeo je pověřen doplnit do bohaté Indie jižním směrem kolem Afriky. Z Lisabonu vyplouvá v portugalských službách roku 1487. Úspěšně dosahuje obrátit Kozoroha, za jehož kamenným pilířem ještě nikdo nepůl. Plaví se až za řeku Orange, kde se 13 dní

Kamenné pilíře ve tvaru kříže se vztýčovaly na objevených územích jako orientační body.

potýká s obrovskou bouří. Nevědomky přitom proplová do Indického oceánu. Jako první Evropan. Kvůli vzpomínce na palubě se ale musí vrátit domů. Do Indie se tak nepodívá.

Zajímavost: Při zpáteční cestě znovu objevuje výběžek, který předtím přehlédl. Nejjižnější cíp Afriky. Vzhledem k počasí ho pojmenuje jako mys Bouří. Po návratu se ovšem kvůli takové označení neblíží. Od té doby se výběžku bude říkat mys Dobré naděje. Paradoxně právě zde Diaz při další z výprav umírá.

3 Socha Bartolomea Diaze umístěná v průčelí Jihoafrického domu na Tzafalganském náměstí v Londýně.

18

4. Chodíte rádi na výlety do přírody? Na cestu se vám časopis může hodit.

PRAVIDLA PRO POBYT V PŘÍRODĚ

V přírodě jsme jen hosté. V roli domácích tu jsou zvířata, rostliny, houby a kameny. Protože je nechceme rušit, vyhánět z jejich domovů nebo jim je dokonce ničit, platí pro nás určitá pravidla. Čím je území cennější, tím víc pravidel pro návštěvníky v něm platí. Která to přesně jsou, zjistíte na informačních panelech přímo na místě, na letáčcích nebo na internetu.

Co byste měli dodržovat v národních parcích?

Táboření a rozdělování ohně
je povoleno jen na vyznačených místech, třeba v kempu nebo na nouzových nocovištích.

Všechny odpady třeba obaly od sušenek, slupky od banánů a plastové lahve, si odneseš domů a vyhoď je do třídního odpadu. Když musíme v přírodě na záchod, postarej se o to, aby po vás nezůstaly žádné stopy. Nepoužívejte vlněné ubrusy, trvá jim až 5 let, než se v přírodě rozloží.

Nevrýjejte nic do skal ani stromů, nehrbejte rostliny, nešlápejte na květy. Jsou domovem pro hmyz a potravou pro různá zvířata. Ke květinám si klidně přivoňte, ale pamätku na ně si odneseš jen ve svých srdcích a fotoaparátech.

V přírodě se chovejte tiše. Když budete pokřikovat, vyrušíte zvířecí obyvatele. Zato když se ztíšíte, budete pozorovat a budete mít štěstí, můžete si užít setkání s plachými živočichy.

Nepřibližujte se, nechte je jít. Nikam nepřesahujte a nesahajte na jejich přelisky. Hlídejte tak svého psa, je lepší ho mít na vodítku.

Parkujte na místech, která jsou k tomu určena, tedy na parkovištích nebo odstavných plochách. Do lesa se autem jezdit nesmí. V karavanech a obytných vozech přespávejte jen v kempu.

Tam, kde se pasou ovce, kozy, krávy nebo koně, bývají elektrické ohradníky – nesahajte na ně, boľo by to. Zvířata nekrmete a nepouštějte k nim psy.

Nelétajte s drony nebo modely letadel. Vydávají nepřirozené zvuky, a ruší nejen ostatní návštěvníky, ale hlavně volně žijící živočichy, nejvíce hnízdící a plaché ptáky.

JAK POMOCI ČMELÁKŮM

DOMA

Když nájedete čmeláka doma, jak se marně pokouší najít cestu pryč, pusťte ho ven. Pokud nemůže letět, přeneste ho opatrně ven na květ, aby se posílil přirozenou potravou. Stačí ho přiklopit skleničkou a uzavřít podstrčeným papírem.

V PŘÍRODĚ

Když nájedte čmeláka sedícího jen odpoví. Nechte ho být, neodletí nebo leží na místě, když na chodník, opatrně ho předeďte domů do tepla. Nejlepší mu bude, aby se ohřál, posílil a sám odletěl.

JAK POMOCI DOPLNIT ENERGIÍ

Pokud není v okolí žádný květ, můžete čmelákově nabídnout cukrový roztok. Namíchejte ho ze stejného dílu vody a cukru. Do roztoku namočte kousek vaty a umístěte ji třeba do víčka od petlahe, aby se čmelák v roztoku neuplil. Nedávejte čmelákům med ani tlmivou hnědou cukr, škodí jim.

NECHTE PEJSKY HRABAT V MÝŠÍCH NORAČÍCH MNOHO TO BYT MŮŽE. VE HTEPNOVÝCH SE ZAVYDĚLÍ ČMELÁK, A PES BY JEJICH HNÍZDO ZBYTĚNĚ ZNIČIL.

VYSEJTE KVETOUČÍ ROSTLINY

V posledních desítkách let se některým druhům daří hůř, jiné dokonce vymizely úplně. Čmeláci jednoduše nemají kde bydlet a co jíst. Přitom skoro každý může pomoci kousem neposekané zahrady nebo vysazením nějaké té hluchavky, mateřídoušky nebo máty do balkonového truhlíku. Čmeláky nadchnete vytvořením pestře prostřené tabule, na které do března do října v malém množství stále něco pokvetá. Pokud osajete velkou plochu pouze jedním druhem rostliny, přilákáte včely, a čmeláci tak přijdou zkrátka.

Připraveno ve spolupráci se spolkem Čmeláci plus, na jejichž stránkách www.cmelaciplus.cz naleznete další informace o životě čmeláků, jednotlivých druhů i jejich ochraně.

ZÁCHRANA HNÍZD ČMELÁKŮ

Někdy královna zahází na nečekaném místě. Pokud je to jen trochu možné, ponechte čmelákům jejich domov. Hnízdo využijí jen jeden rok, přišť už tam nebudou. V případě, že hnízdo opravdu potřebujete přemístit, nebo jste našli hnízdo v ohrožení, můžete se obrátit na Čmeláci rychlou rotu (rychlarota@cmelaciplus.cz), kde vám pomohou situaci vyřešit. Hnízdo, které potřebuje přemístit, je například hnízdo na často používané cestě, v kompostu, se kterým právě manipulujete, nebo hnízdo objevené třeba při rekonstrukci kůlny. Zachránit potřebuji hnízda omylem poničená nebo rozhrabaná psem.

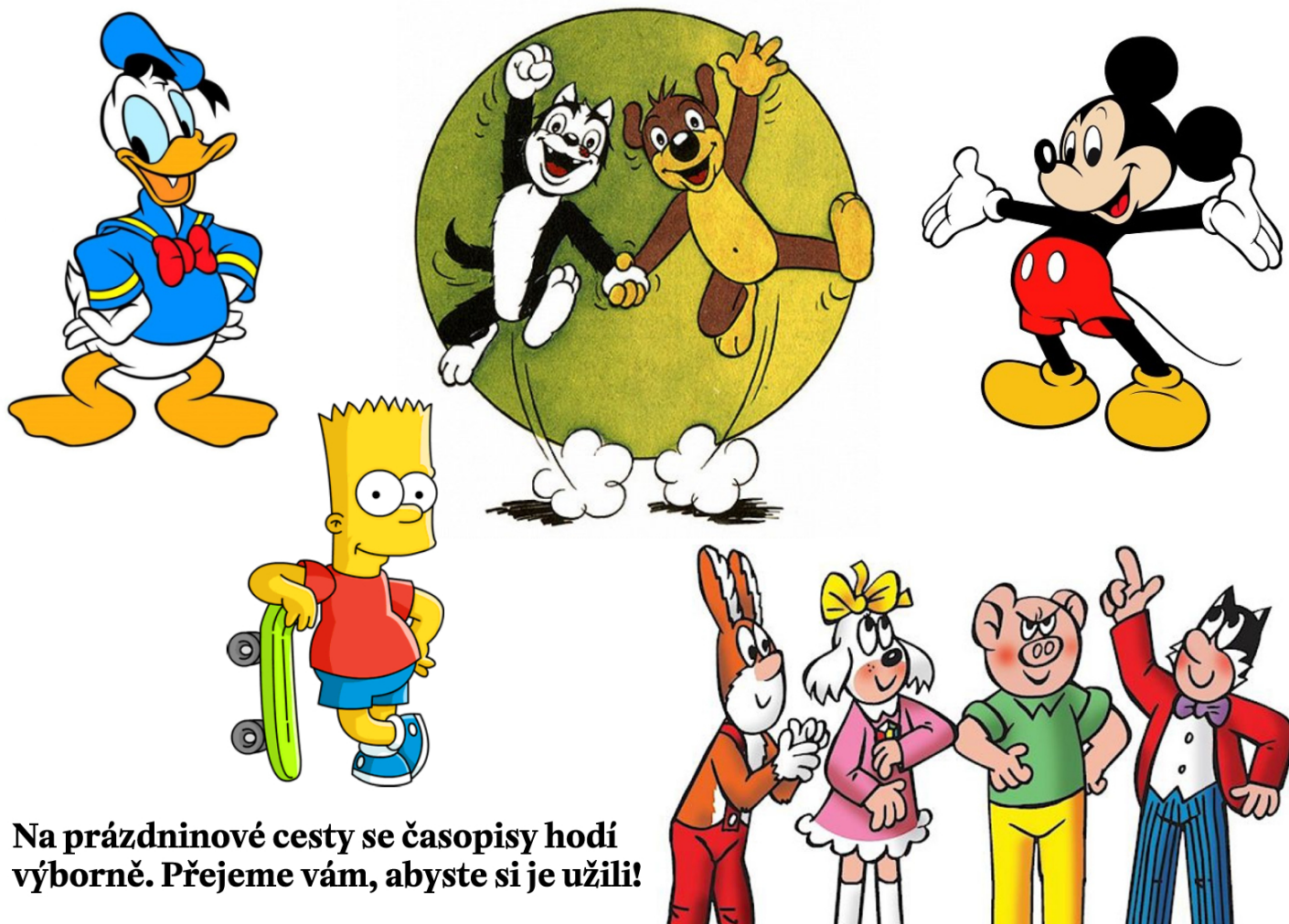
POMOC ZACHRAŇTE ČMELÁKA NA JARĚ, ZACHRAŇTE TAK CELÉ HNÍZDO. JE TO TOTÍŽ MATKA KRALOVNA, KTERÁ HNÍZDO ZAKLÁDÁ.

7

5. Máte šikovné ruce? V tom případě vám vystřihovánky a další nápady určitě udělají radost.

6. Kdo by neznal veselé komiksové postavy z oblíbených časopisů!

Na prázdninové cesty se časopisy hodí výborně. Přejeme vám, abyste si je užili!